

Het beste van twee werelden

Over het tekort aan tandarts-docenten is al veel gezegd en geschreven, over de lol van het lesgeven veel minder. Twee tandarts-docenten uit twee generaties praten over hun keuze voor kennisoverdracht naast praktijkwerk: 'Ik dacht: als ik tot mijn vijftenzestigste in deze ene kamer elke dag aan de stoel sta, blijf ik dit vak niet leuk vinden.'

Een oud probleem dat alleen maar urgenter wordt: de moeite die het kost om tandarts-docenten te werven. Drie jaar geleden al vonden de drie opleidingen elkaar in een gezamenlijke wervingscampagne. Aanvankelijk werd vooral de nadruk gelegd op de persoonlijke winst van een gevarieerde werkweek: deels aan de stoel in de praktijk, deels in een inspirerende academische setting. Julian Bushoff, tweede kamelid voor de Partij van de Arbeid, deed in april van dit jaar óók een beroep op de onderlinge solidariteit: 'Uiteindelijk is elke tandarts erbij gebaat om nieuwe collega's op te leiden en zo de werkdruk te verlagen.' TP sprak twee tandarts-docenten uit twee generaties. Jeroen Maassen (67) blikt, aan de vooravond van zijn pensioen, terug op de gouden greep die hij ooit deed en iedereen aanraadt: een paar dagen per week praktijkwerk inruilen voor kennisoverdracht. Frédérique San Giorgi (33) deelt Maassens enthousiasme daarover en vertelt over 'het beste van twee werelden'.

ZELF ONDERWIJZEN

Maassen studeerde af in Nijmegen, in een andere eeuw en in een ander tijdperk: 1980. De tandheekkundige opleiding van het Radboud was amper twintig jaar oud – begonnen in september 1961 met veertig studenten (percentage vrouw: 0). 1980 was ook het jaar waarin het aanbod van tandartsen, door genoeg opleidingsplekken en vestigingspremies, eindelijk voldoende over het land was gespreid. Maassen belandde als kersverse tandarts in Zetten, tussen Wageningen en Nijmegen. 'Een docent van de universiteit had daar een praktijk, met een kamer die twee dagen per week leegstond. Of ik daar interesse in had. Ik werkte daar nog maar net toen hij zo'n ernstige hernia kreeg dat hij zijn vak niet meer kon

uitoefenen. Ik heb zijn praktijk toen overgenomen, of, laat ik het anders zeggen: ik was 25 en ik kreeg van de ene op de andere dag een praktijk in de schoot geworpen. Dat was spannend ja.'

Stond hij door het onderwijs van destijds stevig genoeg in zijn schoenen om zich te handhaven? Maassen: 'Nijmegen had een goede opleiding, maar op het gebied van de endoschoot het voor mij tekort. Daar liep ik in het begin van mijn carrière echt tegenaan. Naar mijn gevoel kon ik geen voorstelbare wortelkanaalbehandelingen doen, de uitkomst was steeds anders, een loterij. Ik ben cursussen gaan volgen om me in het onderwerp te verdiepen en het echt in de vingers te krijgen. Als je werkt volgens een protocol en het gaat wel steeds goed, wordt het leuk, dan durf je ook moeilijkere dingen te doen. Uiteindelijk werd endodontologie mijn specialiteit. Maar het verlangen om er zelf in te onderwijzen, kwam pas later.'

Ook bij Frédérique San Giorgi bestond in eerste instantie niet het vastomlijnde idee om docent te worden. Ze studeerde in 2015 af aan het ACTA: 'Ik wilde in elk geval een heel goede algemeen practicus worden. Ik zie het vak echt als een ambacht, met de algemene praktijk als basis. Daar kun je het in de volle breedte uitoefenen en met je team en je patiënten iets waardevols opbouwen. Dat was mijn ambitie. En daarnaast wilde ik werken in een niche, iets waarin ik net dat beetje extra kon leggen. Dat kan op vele manieren, in ondernemerschap of, in mijn geval, in het toespitsen op één onderdeel van de tandheekkunde.' Die niche leek zich bij San Giorgi vanzelf aan te bieden: 'Ik viel aan het einde van mijn studie met mijn neus in de boter. Via de sectie Orale Radiologie van ACTA had ik een buitenlandstage in Verona gedaan, bij een

Auteur

Jacques Koch

is werkzaam als zelfstandig journalist en schrijver in Utrecht. Hij is o.a. gespecialiseerd in ondernemerschap.

Jeroen Maassen: 'Ik hoop dat ik meer náást de studenten stond dan erboven.'

fabrikant van röntgenapparatuur. In het land waar mijn roots liggen, hoe mooi was dat? Naast een klik met het onderwerp, had ik ook een klik met de mensen en de setting van de afdeling. Het is een verwijskliniek voor tandheelkundige radiologie, voor de moeilijke diagnostiek. Ik vond het geweldig om op een afdeling binnen te komen waar iedereen nieuwsgierig is en elke dag maar weer de diagnostiekpuzzel wil leggen. De sectie verzorgt ook een groot deel van het radiologie- en diagnostiekonderwijs, hands on-training voor studenten om veilig te werken met straling en cursussen voor tandartsen, specialisten, mondhygiënist en assistentes. Ze vroegen of ik interesse had in een docentschap van twee dagen per week, dan kon ik daarnaast nog een aantal dagen in een praktijk werken.' San Giorgi stemde toe en daarna ging het snel: 'Achteraf gezien was het wel een gekke transitie. De ene maand was ik nog student, de andere maand gaf ik les.'

En werkte ze drie dagen per week in een algemene tandartspraktijk, aanvankelijk in Almere en Nijmegen, nadien in een groepspraktijk in Voorhout.

DICHT BIJ NIEUWSTE ONTWIKKELINGEN

Bij Jeroen Maassen in Zetten begon er inmiddels iets te kriebelen. 'Begin jaren negentig dacht ik: als ik tot mijn vijftenzestigste in deze ene kamer elke dag aan de stoel sta, blijf ik dit vak niet leuk vinden. Ik begon me af te vragen hoe ik het interessant en spannend kon houden.' De uitbouw, jaren later, van een solopraktijk naar een praktijk met meerdere collega's, noemt hij een goede stap voor de praktijk en voor Zetten. Maassen: 'Maar niet goed voor mezelf. Ik ben tandarts, geen manager, dat is mijn ding gewoon niet. Ik heb het geleerd, maar nooit écht leuk gevonden, het is een verantwoordelijkheid die zeven dagen per week rondwaart door

je hoofd.' Dan was zijn beste beslissing toch de keuze voor het onderwijs. 'Halverwege de jaren negentig besloot ik de postacademische opleiding endodontologie te doen, ook in Nijmegen. Nadien werd ik gevraagd om mee te helpen het endo-onderwijs daar vorm te geven. Toen viel het kwartje en begreep ik dat dit was waarnaar ik had verlangd. Werken in de praktijk én lesgeven, dat is naar twee kanten toe heel stimulerend. Op de universiteit praat je over tandheelkunde met mensen die dicht bij de nieuwste ontwikkelingen en inzichten zitten, daar leer je veel van en dat neem je weer mee naar je praktijk. Er is vanaf mijn afstuderen nogal wat veranderd natuurlijk, kijk binnen de endodontologie alleen al naar de invoering van het mechanisch aangedreven NiTi-instrumentarium. Dat maakt de behandeling een stuk eenvoudiger, maar nog niet makkelijk.' 'Je zit dicht op het vuur,' beaamt San Giorgi. 'Bij ons op de

afdeling wordt nu bijvoorbeeld heel nauwlettend gekeken naar de toepassing van Artificial Intelligence in de radiologie. Als staflid hoor je bij wijze van spreken vers van de pers wie wat aan het ontwikkelen is, wat de nadelen zijn en wat de gevolgen.' De combinatie werken in de praktijk en onderwijs noemt San Giorgi een win-winsituatie: 'Bij ons op de afdeling maakt nagenoeg de hele staf de combinatie tussen praktijk en academie. Het beste van twee werelden: je neemt je academische kennis, denkniveau en ontwikkelingen mee naar de praktijk en de ervaringen die je in de praktijk opdoet, met je voeten in klei, neem je weer mee naar de academische setting. Ik denk dat dat voor beide plekken kwaliteit verhogend is. Voor jezelf is het, merk ik, heel inspirerend en het verhoogt het werkplezier. Ik kan me binnen een werkweek ook enorm verheugen op de afwisseling. Dat lijkt me sowieso iets waarop mensen op de lange termijn hun werk volhouden.'

Frédérique San Giorgi: 'Wat heb ik nu al te melden, ik kom net kijken, dat spookte in het prille begin weleens door mijn hoofd.'

LEERMEESTER-GEZELPOSITIE

Hoe vond tandarts Maassen het om, losgeweekt uit de behandelkamer, plotseling voor een groep te staan? Nogal een overstap, noemt hij het: 'In het begin begeleidde ik het practicum en dat was redelijk overzichtelijk. Groepjes van tien studenten die een patiënt behandelen of werken met fantoomhoofden. Pas later, toen ik coördinator werd van het theoretische en preklinische endo-onderwijs voor bachelors, moest ik ook theorie gaan geven. Dat was even spannend, college geven, maar als je een goed verhaal hebt, dan lukt het wel. Bij die twee dagen dat ik in Nijmegen zat, was een halve dag ingeroosterd voor bureauwerk. In principe zou je die uren kunnen gebruiken om je voor te bereiden, maar colleges worden in blokken gegeven en je kan nooit heel strikt zeggen: ik doe dat in kantoor tijd. Ik zat me ook wel eens op zaterdag en zondag voor te bereiden.'

Met een extra goede voorbereiding probeerde San Giorgi greep te krijgen op iets wat ze in het prille begin toch als lastig ervoer: 'Ik moest echt mijn weg zien te vinden in die lastige rolwisseling, lesgeven aan en beslissen over studenten die bijna dezelfde leeftijd hebben. Dat is een leermeester-gezelpositie waarin ik nog maar zo kort geleden de andere rol had. Wat heb ik nu al te melden, ik kom net kijken, dat spookte in het prille begin weleens door mijn hoofd. Overigens was het ook een kans om me laagdrempelig benaderbaar op te stellen voor studenten, iets wat hoog in het vaandel staat op onze afdeling.' Naast een goede voorbereiding liet ze zich coachen door meer ervaren docenten, stond ze open voor kritiek en, zegt ze, was ze ook kritisch op zichzelf: 'En binnen de academie zijn er natuurlijk ook genoeg mogelijkheden om jezelf te trainen: door onderwijskwalificaties te halen en didactische cursussen te volgen.' Dat doorleren en jezelf voortdurend verbeteren, merkt San Giorgi op, is niet alleen inherent aan het vak van docent, maar natuurlijk ook aan dat van tandarts. Dat geeft ze ook aan haar studenten mee: 'Je gaat werken in een werkveld dat zich alsmaar doorontwikkelt. Wil je over dertig jaar nog steeds state-of-the-art tandheelkunde kunnen leveren, dan moet je je blijven nascholen.'

WARS VAN HIËRARCHIE

Hoe omschrijft Maassen zich als docent? In elk geval, zegt hij, wars van het hiërarchische dat hem is bijgebleven uit zijn eigen studietijd: 'Docenten stonden toen meer boven de studenten dan nu het geval is. Het verschil is er nog steeds natuurlijk, ik noemde studenten bij hun voornaam, mij spraken ze aan met meneer.' Wat mede bepaald zal zijn door het grote leeftijdsverschil, voegt hij daaraan toe: 'Maar ik hoop dat ik meer náást de studenten stond dan erboven.' Maassen gaf dit voorjaar zijn laatste practicum en nam ook afscheid van zijn werk in de praktijk. 'Ik heb alles bij elkaar een jaar of vijftien het endo-onderwijs voor bachelors gecoördineerd. Omdat ik het niet zal uitvoeren, ga ik het nieuwe bachelor-curriculum dat nu wordt ingevoerd ook

'Over de huidige generatie studenten is altijd wel wat te klagen'

Van taaie stof toch iets levendigs maken, dat is volgens tandartsdocent Jeroen Maassen de uitdaging bij het theorieonderwijs. Of hij daarin slaagde, was hem niet altijd duidelijk: 'Dat heb ik altijd lastig gevonden, inschatten hoe interessant ze in de collegezaal de stof nou eigenlijk vinden. Ik herinner me dat ik een college volgde van een collega, vanaf de bovenste rij in de zaal. Daar heb je goed zicht op al die opengeklapte laptops en toen zag ik op sommige schermen heel andere dingen dan de collegestof.' Is dat ontmoedigend? 'Welnee, ik snap dat theorie niet altijd leuk is, maar je zult 'm wel moeten kennen. Jullie willen graag tandarts worden, denk ik dan, ik ben het al.'

'Ja, je hebt soms wel eens studenten voor je die voor het gemak gaan,' zegt San Giorgi. 'Maar dat is gelukkig een kleine groep. Er wordt dikwijls gevraagd hoe het zit met de kwaliteit van de huidige generatie studenten, daarover is altijd wel wat te klagen. Maar ik ben een docent met een positief, opgeruimd karakter, dat is nu eenmaal mijn aard. Ik zie vooral heel veel studenten die ervoor gaan. Het niveau van het tandheelkundig onderwijs in Nederland is heel hoog, daar mogen we trots op zijn, dat hoor je ook vaak op internationale congressen. Natuurlijk zie ik hoe lastig het krachtenveld in het tandheelkundig onderwijs kan zijn. Het is een ambachtsopleiding waar je ook patiënten nodig hebt en daarin kan het aanbod soms wat beperkt zijn.' En er is dat tekort aan docenten. Daar kan over worden gemopperd, maar, zegt San Giorgi, we kunnen er ook iets aan doen: 'Kom maar iets kleins bijdragen, zet je een dag of een paar dagen in als docent, of biedt een stageplek aan in je praktijk. We kunnen het met elkaar op allerlei fronten een beetje beter maken.'

niet meer ontwikkelen. Er is al een opvolger. De praktijk heb ik acht jaar geleden verkocht. Sindsdien deed ik als tandarts aan de stoel bijna alleen nog endo-behandelingen bij doorverwezen patiënten.' Hij zei het al, maar wil het nogmaals benadrukken: 'De keuze om naast het werken in de praktijk ook onderwijs te geven, was een gouden greep. Het is verrijkend en ik kan het iedereen aanraden. De combinatie is zó leuk. De kennis die je meeneemt naar de werkvloer, maar ook de praktijkervaring waarop je leunt tijdens de practica. Voor studenten die patiënten behandelen, is het fijn dat er een docent is die zelf ook behandelt, die lastige dingen herkent en genoeg werkervaring heeft om mogelijkheden te zien.'

Ook San Giorgi herhaalt het enthousiast: 'Het kan prachtig naast elkaar bestaan, het geeft je nieuwe inspiratie en hoe leuk is het om met kennisoverdracht een bijdrage te leveren aan een jonge generatie vakgenoten? Er lopen op de academie veel collega's rond met als grootste drijfveer de passie voor het vak. Naast kennis en ervaring aan je studenten ook die passie meegeven, dat is écht dankbaar werk.'

